

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

**ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ**

СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання семінарських завдань з дисципліни
«Адміністративне врегулювання спорів»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»,
денної та заочної форми навчання
освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

До друку, у світ дозволяю

Проректор _____

Протокол № від _____ 2024р.

Укладачі

Григорій ГРИЦЕНКО
Галина ТАТАРЕНКО
Вікторія ЖОЛУДСВА

*Весь цифровий і фактичний матеріал
Бібліографічні відомості перевірені,
Написання одиниць відповідає стандартам*

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання семінарських завдань з дисципліни
«Адміністративне врегулювання спорів»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»,
денної та заочної форми навчання
освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри правознавства
Протокол № «15» від 15 травня 2024 р.

Київ– 2024

УДК 342.9

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Адміністративне врегулювання спорів» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр», денної та заочної форми навчання освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

Укладачі: Г.М.Гриценко, Г.В.Татаренко, В.І. Жолудєва.– Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. - 51 с.

Методичне видання спрямоване на вивчення і засвоєння студентами на підставі лекційного матеріалу, теоретичної основи та практичного матеріалу з дисципліни «Адміністративне врегулювання спорів», аналізу внутрішнього та міжнародного законодавства з досудового врегулювання спорів, судової практики з врегулювання конфліктних ситуацій як наступного етапу врегулювання спірних правовідносин що спрямована на найбільш швидкий та ефективний судовий захист прав та інтересів, стимулювання активної позиції суб'єктів до врегулювання спорів та вирішення конфліктних ситуацій у різних галузях права.

Укладачі: Г.М. Гриценко, к.ю.н., доц.

Г.В.Татаренко, к.ю.н., проф.

В.І.Жолудєва, к.ю.н., доц.

Відповідальний за випуск:..... Г.А.Капліна, доц.

Рецензент:.....Л.В.Котова, проф.

З М І С Т

1. Вступ	5
2. Тематичні плани семінарських занять.....	7
Семінарське заняття 1. Загальна характеристика правового спору.....	8
Семінарське заняття 2. Конфлікт та його правова природа.....	10
Семінарське заняття 3. Публічні та приватні суб'єкти у спірних правовідносинах.....	12
Семінарське заняття 4. Врегулювання адміністративного спору за допомогою примирення.....	14
Семінарське заняття 5. Процесуальні етапи вирішення адміністративного спору.....	16
Семінарське заняття 6. Загальна характеристика переговорів як способу врегулювання спорів.....	18
Семінарське заняття 7. Медіація як спосіб урегулювання спору.....	20
Seminar session 8. Arbitration proceedings in the arbitration court.....	22
Семінарське заняття 8. Розгляд справи в третейському суді.....	24
Семінарське заняття 9. Особливості досудового врегулювання цивільних спорів.....	26
Семінарське заняття 10. Особливості досудового врегулювання господарських спорів.....	28
Семінарське заняття 11. Особливості досудового врегулювання адміністративних спорів.....	31
Семінарське заняття 12. Особливості досудового врегулювання податкових спорів.....	33
Семінарське заняття 13. Спори та конфлікти у міжнародній торгівлі.....	35
Семінарське заняття 14. Міжнародний інвестиційний спір та його правове врегулювання.....	38
3. Структура проведення семінарського заняття.....	40
4. Допоміжні інформаційні джерела.....	41

1.ВСТУП

Україна є демократичною та правовою державою і прагне інтегруватися до Європейського Союзу, в тому числі шляхом адаптації свого законодавства до вимог ЄС. У зв'язку з цим постає проблема ефективного вирішення конфліктів, протистоянь та суперечностей між суб'єктами права, які діють у сучасному житті. У сучасних умовах це питання стало предметом численних праць науковців у різних матеріальних та процесуальних галузях права. Однак у зв'язку з динамічним розвитком суспільства правові інструменти та механізми вирішення спорів і конфліктів у різних галузях права потребують коригування, а це неможливо зробити без чіткого розуміння природи та сутності явищ, на які вони мають впливати. У нинішніх умовах особливий інтерес викликають спори та конфлікти між юридичними особами, фізичними особами та адміністративними органами. Ефективне та своєчасне вирішення таких спорів є запорукою сталого розвитку країни та притоку міжнародних інвестицій. Юристам у майбутньому необхідно приділяти більше уваги вирішенню спорів та конфліктів у досудовому порядку. По-перше, це зменшує навантаження на судову систему, а по-друге, сприяє впевненості суб'єктів господарювання у сталому розвитку країни притоку інвестицій та економічному розвитку країни.

Завданнями лекцій з навчальної дисципліни «Адміністративне врегулювання спорів» є: надати достатній рівень знань, необхідний для поглибленого розуміння основних правових понять категорій «правові спори» та «адміністративно-правові спори»; визначити предмет вивчення навчальної дисципліни з урахуванням міждисциплінарних елементів правових спорів; з'ясувати феномен «правовий спір» та правову природу і сутність; визначити складові юридичного спору, які охоплюють як процесуальний, так і матеріально-правовий аспекти. Проаналізувати методи, засоби та механізми вирішення спорів; проаналізувати суб'єктів, які вступають у правовідносини для вирішення спорів, конфліктів з колізією чинного законодавства; звернути увагу на особливості вирішення та ефективного врегулювання спорів і конфліктів та колізій у конкретній правовій сфері в нашій країні та захисту інтересів суб'єктів господарських відносин; розглянути зарубіжну та вітчизняну юридичну практику тощо.

Метою семінарських занять з навчальної дисципліни «Адміністративне врегулювання спорів» є перевірка одержаних студентами на лекціях та під час самостійної роботи знань й вирішення практичних завдань згідно пройденого матеріалу.

Основними завданнями дисципліни є:

- надання студентам певного правового мінімуму знань з досудового врегулювання спорів;
- надання теоретичних та певних практичних знань, щодо поняття правовий спір та конфлікт інтересів;
- поглибити знання студентів про систему адміністративного врегулювання спорів, її взаємодію з судовим процесом, суспільну роль та історію її розвитку;
- надання теоретичних та практичних навичок з загальних характеристик вирішення спорів;
- стимуляція розвитку логічного мислення студентів через вирішення правових задач, складання структурно-логічних схем з адміністративного врегулювання спорів у різних галузях права.

Метою проведення семінару є набуття спеціальної юридичної термінології та практичних навичок застосування відповідних положень чинного законодавства для вирішення конфліктних ситуацій у досудовому провадженні щодо спірних правовідносин та конфлікту інтересів. Моделювання ситуацій, в яких фізичні та юридичні особи захищають права та законні інтереси, порушені суб'єктами владних повноважень або іншими юридичними особами в досудовому порядку. Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу та ознайомлення з нормативними документами, що застосовуються при вирішенні спірних правовідносин (конвенціями, указами, постановами, розпорядженнями), має передувати як реферативній, так і усній (аналітичній) доповіді на окремих заняттях. Розкриття суттєвих питань на заняттях у майстернях має супроводжуватися науковими дослідженнями та обов'язковими посиланнями на відповідні правові акти.

У кожній темі методичної вказівки до семінарських занять є: план, питання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи та теми рефератів, а також загальний список рекомендованої літератури. Вказівки спрямовані на методичне забезпечення вивчення дисципліни та призначені для студентів спеціальності 081 «право».

Готуючись до семінару, студенти мають опрацювати отриманий під час лекцій матеріал та законспектувати нормативно - правові акти й літературні джерела, рекомендовані до кожної з тем, а також детально опрацювати питання, передбачені для самостійного вивчення та підготуватися до їх обговорення в аудиторії.

Джерельною базою методичних рекомендації є сучасне законодавство України, а також підручники, статті та матеріали конференцій, навчальні

посібники та науково-практичні коментарі до нормативних актів законодавства України, крім того, частково застосовується міжнародне законодавство.

Звертаємо вашу увагу на те, що з метою запобігання та виявлення плагіату у роботах студентів, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування та відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» щодо академічної доброчесності, Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text> або https://moodle.snu.edu.ua/pluginfile.php/216177/mod_resource/content/1/Methods_2019%20%20Final.pdf), Фундаментальних принципів академічної доброчесності (https://moodle.snu.edu.ua/pluginfile.php/216178/mod_resource/content/1/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf) та Положення про запобігання та виявлення академічної недоброчесності Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля за посиланням: <https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-akademichnu-nedobrochesnist.pdf>, на неприпустимість його допущення буде проведена перевірка роботи. З огляду на вищевикладене, надані реферати та інші матеріали будуть перевірені на унікальність тексту засобами AntiPlagiarizm.net (посилання: <https://snu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>). Перед поданням рефератів та інших матеріалів на перевірку ви можете перевірити її самостійно на [E-Campus](#) за [посиланням](#): <http://mdl.snu.edu.ua/course/index.php?categoryid=2.2>.

2. Тематичні плани семінарських занять

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема: «Загальна характеристика правового спору»

Мета заняття: сформувати уявлення про адміністративне врегулювання спорів, з'ясувати зв'язок дисципліни з іншими галузями права, визначити поняття правовий спір та конфлікт інтересів, висвітлити актуальність щодо ефективності розв'язання спорів, конфліктів та захисту інтересів, проаналізувати джерела які будуть використовуватися при вивченні дисципліни адміністративне врегулювання спорів.

Основні поняття: *правовий спір, конфлікт інтересів, правопорушення, суперечність, розбіжність твердження сторін, діалектика, структурно-логічні елементи спору, структура правового конфлікту, спір про право, перешкода в здійсненні права, концепція.*

План

1. Поняття та сутність правового спору.
2. Структура правового спору.
3. Критерії які використовуються для дослідження правового спору.
4. Теорія аргументації при дослідженні правового спору.
5. Співвідношення поняття правового спору та правопорушення.

Додаткові питання для обговорення

1. Спір у системі наукових знань.
2. Поняття правового спору у розгляді етимологічної науки, соціологічної науки, філософії, економічному та логічному аспекті.
3. Концепція визначення спору як суперечності.
4. Принципи які використовуються при адміністративному врегулюванні спору.
5. Правовий аналіз джерел з урегулювання спірних правовідносин.

Теми рефератів

1. Розвиток адміністративного врегулювання спірних правовідносин в інтеграційному процесі держави до ЄС.
2. Історія розвитку адміністративного врегулювання спорів у державі.

Практичні завдання

- 1.Зробити добірку нормативно-правових актів, які використовуються при врегулюванні спірних правовідносин.
- 2.Зробить аналіз практики досудового врегулювання спірних правовідносин у різних галузях права.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубева. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с.
- 10.Івчук С.В.Окремі види неконфліктних проваджень в адміністративному процесі Науковий вісник ЛьДУВС. Сер. Юридична. 2011. № 3. С. 111 – 117.
- 11.Хасаншін А. Особливості класифікації правових спорів URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Konfliktologiy_2012.pdf.
12. Гопанок І.В. Поняття та характерні ознаки врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 2(23) Том 5 , частина 2,2018 С.18-21.
13. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: «Конфлікт та його правова природа»

Мета заняття: встановити родову категорію правового спору та категорію «конфлікт», для визначення поняття необхідно зазначити відповідні видові відмінності, що будуть відокремлювати правовий спір від інших конфліктів, проаналізуємо ознаки правового спору на які звертають увагу науковці так і практикуючі юристи: наявність матеріальних правовідносин між учасниками спору; характер взаємного становища сторін спору; ознаки практичної цінності поняття правовий спір.

Основні поняття: *правовідносини, матеріальні правовідносини, процесуальні правовідношення, порушення інтересу, правовий засіб задоволення інтересів, реалізація порушеного права, сторона конфлікту, галузева характеристика правового спору, процесуальна концепція правового спору, процесуально-матеріальна концепція правового спору, матеріальна концепція правового спору.*

План

1. Вирішення спірних питань у сучасних умовах.
2. Правовий зв'язок між сторонами конфлікту.
3. Визначення та характеристика поняття правового спору.
4. Правова характеристика взаємного становища сторін спору.
5. Види альтернативного врегулювання спірних правовідносин.

Додаткові питання для обговорення.

1. Поняття, структура правового спору.
2. Цінністю спору і його метою є встановлення істинності чи хибності певної тези або судження.
3. Питання відношення правового спору до галузі матеріального чи процесуального права.
4. Розгляд поняття правовий спір у концепціях : процесуального, матеріального, процесуально-матеріального права.
5. Ознаки суб'єктивного інтересу учасників спору.

Теми рефератів

1. Практична цінність правового спору.

2. Історія розвитку досудового врегулювання спорів у Європейському Союзі.

Практичні завдання

1. Правовий аналіз практики способів вирішення спорів відносно діючого законодавства.
2. Представити/розробити схему: «критеріїв дослідження властивостей правового спору».

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник. Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с.
10. Івчук С.В. Окремі види неконфліктних проваджень в адміністративному процесі Науковий вісник ЛьДУВС. Сер. Юридична. 2011. № 3. С. 111 – 117.
11. Хасаншін А. Особливості класифікації правових спорів URL: https://shhttps://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Konfliktologiy_2012.pdf.
12. Гопанок І.В. Поняття та характерні ознаки врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 2(23) Том 5 , частина 2, 2018 С.18-21.

13. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 96 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: «Публічні та приватні суб'єкти у спірних правовідносинах.»

Мета заняття: сформувати уявлення про склад суб'єктів з адміністративного врегулювання спорів, з'ясувати поняття учасника спірних правовідносин, їх ознаки та види, адміністративно-правову компетенцію суб'єктів спірних правовідносин, особливості правового становища органів державної влади та приватних суб'єктів адміністративного врегулювання спорів.

Основні поняття: *учасники спірних правовідносин, суб'єкти спірних правовідносин, публічні суб'єкти спірних правовідносин, приватні суб'єкти спірних правовідносин, правоздатність спірних правовідносин, дієздатність спірних правовідносин, адміністративно-правовий статус, сторона спору, детермінованість, легітимація, юридична заінтересованість, публічний інтерес.*

План

1. Ознаки суб'єктного складу адміністративного спору.
2. Правоздатність та дієздатність суб'єктів спірних правовідносин.
3. Приватні учасники адміністративного врегулювання спорів.
4. Публічні учасники адміністративного врегулювання спорів.
5. Суб'єкти державного контролю при адміністративному врегулюванні спорів .

Додаткові питання для обговорення.

1. Поняття і види учасників адміністративного врегулювання спорів.
2. Компетенція органів державної влади при адміністративному врегулюванні спорів.
3. Громадяни та фізичні особи підприємці, як суб'єкти адміністративних спорів.
4. Адміністративно-правовий статус іноземних громадян та осіб без громадянства які є стороною спору.
5. Міжнародні організації як суб'єкт досудового врегулювання спірних правовідносин.

Теми рефератів

- 1.Поняття, види та повноваження учасників спірних правовідносинах.
- 2.Правова характеристика учасників адміністративного спору у Європейському Союзі.

Практичні завдання

- 1.Зробити таблицю та проаналізувати поняття правовий спір, конфлікт та захист інтересів.
- 2.Скласти зразок скарги на неправомірні дії працівника обласної державної адміністрації, необхідні данні доповните самостійно.

Література:

1. Петрінко В.С.Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма,таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В.Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В.Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під.заг. ред..Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с
10. Світличний О.П.Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
11. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
12. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одиссей, 2012. 400 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: «Врегулювання адміністративного спору за допомогою примирення»

Мета заняття: формувати у студентів поняття публічно-правовий спір, розглянути принципи примирення сторін в адміністративному судочинстві, врегулювання публічно-правових спорів за допомогою примирення, зазначити проблеми адміністративно-правового регулювання примирення сторін у адміністративному праві, шляхи реалізації удосконалення процедури примирення у адміністративному врегулюванні спорів.

Основні поняття: публічно-правовий спір, примирення сторін, принципи примирення, адміністративне врегулювання спорів, судовий процес, сторони примирення в судовому процесі, умови рішення спору шляхом примирення, підстави для проведення примирення, стадії реалізації процедури примирення.

ПЛАН

1. Поняття примирення у адміністративному праві.
2. Принципи примирення при врегулюванні публічних спорів.
3. Завдання та мета примирення при врегулюванні публічних спорів.
4. Суб'єкти примирення при врегулюванні публічних спорів.
5. Підстави та умови для врегулювання публічних спорів.

Додаткові питання для обговорення

1. Правова характеристика підстав для примирення в публічних спорах.
2. Примирення при врегулюванні публічних спорів у Європейському Союзі.
3. Питання ролі примирення у публічно-правових та приватно-правових спорах.
4. Функції примирення сторін у адміністративному праві.
5. Порядок примирення сторін в адміністративному праві.

Теми рефератів

1. Шляхи удосконалення примирення при адміністративному врегулюванні спорів.
2. Проблемні питання при врегулюванні публічних спорів шляхом примирення.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють врегулювання спорів шляхом примирення.
2. Складіть скаргу на незаконні дії працівника поліції при проведенні виїмки документів, необхідні данні додайте самостійно.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Сливка В.В. Примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах Євроінтеграції України. дис..к.ю.н. спец.12.00.07. Ужгород. 2021 С.25
10. Світличний О.П. Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
11. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
12. Сидельніков О. Д. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. С.75.
13. Заїка М. М. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві: проблемні аспекти. Південноукраїнський правничий часопис.2016. № 2. С. 134
14. Сливка М.М. Загальна характеристика медіації та її співвідношення з примиренням сторін в адміністративному судочинстві. Юридичний науковий електронний журнал. №10/2023 С.420 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/100>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: «Процесуальні етапи вирішення адміністративного спору»

Мета заняття: сформулювати уявлення про стадії вирішення правових спорів, з'ясувати характеристики способів вирішення спорів, визначити етапи правових спорів, висвітлити співвідношення вирішення спору із захистом порушених прав, форми захисту прав і форми вирішення спорів та їх ефективності щодо розв'язання спорів, проаналізувати системно-правову та галузеву характеристику способів захисту порушених прав.

Основні поняття: *стадії врегулювання спірних правовідносин, етапи вирішення спору, форми захисту прав, форми вирішення спорів, галузева характеристика, способи захисту порушеного права, спосіб вирішення спірних правовідносин, розбіжність твердження сторін у спірних правовідносинах, структурно-логічні елементи спору, структура правового конфлікту, спір про право, перешкода в здійсненні права, адаптація законодавства.*

План

1. Динаміка розвитку спірних правовідносин.
2. Правова оцінка співвідношення вирішення спору із захистом порушених прав.
3. Форми захисту порушених прав у різних галузях права.
4. Загальна характеристика етапів врегулювання спірних правовідносин.
5. Особливості визначення способу вирішення спору.

Додаткові питання для обговорення.

1. Загальна характеристика способів вирішення спорів.
2. Визначення сутності вирішення спору та його етапів.
3. Співвідношення вирішення спору із захистом порушених прав.
4. Форми захисту прав і форми вирішення спорів.
5. Системно-правова та галузева характеристика способів захисту прав.

Теми рефератів

1. Співвідношення способів захисту прав та інтересів.
2. Загальні правила вирішення досудового врегулювання спорів у державі.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність сторін при врегулюванні спорів у цивільному праві.

2.Скласти позовну заяву про скасування постанови про притягнення до адміністративної відповідальності.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Кіценко В.С. Динаміка та функції податкових спорів. Право та державне управління 2015 р.,№ 2 (19) С.23
10. Світличний О.П. Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
11. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
12. Коломоець Т.О., МIRONЮК Р.В., ШАРАЯ А.А. Сутність та зміст процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів.Юридичний науковий електронний журнал № 12/2022 С.540 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/128>
13. Бондаренко В.А. Поняття та види форм позасудового вирішення адміністративних спорів. Соціально-правові студії.2019. Випуск № (5) DOI 10.32518/2617-4162-2019-3-104-10
14. Побирченко И.Г. Господарські спори и форми їх вирішення.: Дис.... Д-ра юрид.наук. -К.,1971.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: «Загальна характеристика переговорів як способу врегулювання спорів»

Мета заняття: сформулювати уявлення про переговори як спосіб захисту прав та один із способів врегулювання приватноправових та публічно-правових спорів, звернемо увагу на поняття та ознаки переговорів, підстави для виникнення переговорного процесу та оформлення його результатів, коло осіб які мають компетенцію вступати в переговори для врегулювання спору, проведеним аналізом зазначим позитивні та негативні наслідки проведення переговорів для врегулювання спорів.

Основні поняття: *переговори, види та стиль переговорів, недійсний правочин, припинення дій, відновлення становища до виникнення спору, примусове виконання обов'язків в натурі, зміна правовідношення, припинення правовідношення, органи виконавчої влади, органи державної влади, приватноправові та публічно-правові спори.*

План

1. Поняття та ознаки переговорів.
2. Види, стиль переговорів та переговорний процес.
3. Визнання права як належний інструмент в переговорному процесі при вирішенні спору.
4. Правова характеристика способу захисту права як припинення дій, які порушують право.
5. Відновлення становища, яке існувало до порушення права у конфлікті за допомогою переговорів.

Додаткові питання для обговорення.

1. Особливості вирішення приватноправових та публічно-правових спорів за допомогою переговорів.
2. Компетенція осіб при вирішенні спору за допомогою переговорів.
3. Оформлення результатів переговорів і їх значення для сторін.
4. Стадії переговорного процесу при врегулюванні конфлікту.
5. Завдання переговорів при врегулюванні спірних правовідносин.

Теми рефератів

1. Правове значення нікчемних правочинів у вирішенні спору.
2. Підстави застосування різних способів при адміністративному врегулюванні спорів.

Практичні завдання

- 1.Зробити схему: «способів досудового врегулювання спірних (конфліктних правовідносин)».
- 2.Скласти скаргу на некоректні дії працівника ЦНАП при поданні документів, необхідні данні додати самостійно.

Література:

1. Петрінко В.С.Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма,таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В.Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В.Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під.заг. ред..Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубева. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с
10. Світличний О.П.Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
11. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
12. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2018. С. 131.
13. Васильєв С. В. Переговори як альтернативний спосіб вирішення цивільних спорів: питання теорії / С. В. Васильєв, І. Г. Васильєва // Цивілістична

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема: «Медіація як спосіб урегулювання спірних відносин»

Мета заняття: встановити правову природу медіації, зазначити джерела які регулюють відносини з врегулювання конфліктів за допомогою медіації, проаналізуємо принципи медіації згідно законодавства, розберемо компетенцію та повноваження медіатора, права та обов'язки сторін, зміст угоди за результатами медіації.

Основні поняття: *медіація, договір про проведення медіації, медіатор, медіаційна угода, об'єднання медіаторів, правила проведення медіації, сторони медіації, суб'єкт що забезпечує проведення медіації, угода за результатами медіації, учасники медіації.*

План

1. Поняття та основні ознаки медіації.
2. Принципи медіації згідно законодавства.
3. Особливості проведення медіації в окремих категоріях конфліктів.
4. Правове регулювання діяльності медіатора.
5. Процесуальна процедура проведення медіації.

Додаткові питання для обговорення.

1. Правове визначення медіації у Європейському Союзі.
2. Джерела які регулюють правовідносини з вирішення конфлікту за допомогою медіації.
3. Учасники які задіяні у вирішенні конфліктів за допомогою медіації.
4. Принципи які діють у врегулюванні спірних правовідносин у вирішенні конфлікту за допомогою медіації.
5. Особливості проведення процедури медіації у ЄС.

Теми рефератів

1. Правовий аналіз проведенням процедури медіації у ЄС.
2. Компетенція та повноваження медіатора при вирішенні конфлікту.

Практичні завдання

1. Зробіть добірку нормативно-правових актів, що регулюють вирішення спірних правовідносин за допомогою медіації.
2. Складіть претензію від споживача до продавця за невдоволення споживчих характеристик товару, виявлених після отримання товару, необхідні данні доповніть самостійно.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубева. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Корінний С.О. Впровадження медіації в адміністративний процес України. дис. на здоб. к.ю.н. Ужгорож 2019.
9. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р.Гаврилюк, І. Городиський та ін. за ред. Н. Крестовської, Л.Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
10. Практичне застосування медіації: практично-методичний посібник викладача. Київ, 2016. 110 с. URL : https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Curriculum_Mediation_print.pdf
11. Мазаракі Н.А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
12. Дутко А.Нагірняк О. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки» Т.2, №1, 2020. С.148-152.

SEMINAR SESSION 8

Topic: «Arbitration proceedings in the arbitration court»

Objectives of the lesson: The purpose of the class is to develop an understanding of arbitration as an alternative dispute resolution method. It aims to clarify the concepts of arbitration and international commercial arbitration, to examine the principles of legal regulation and the functioning of both domestic and international arbitration, to explain the concept of an arbitration agreement, its features and conditions, the dispute resolution procedure, the concept of an arbitral award, and the form and procedure for making an award. Additionally, it aims to define the institution of challenging an arbitral award and the enforcement of international commercial arbitration awards.

***Basic concepts:** International commercial arbitration, arbitral tribunal, arbitration agreement, international arbitral award, powers of the arbitral tribunal, powers of international commercial arbitration, arbitration proceedings, grounds for refusal to enforce awards, challenging an arbitral award, enforcement of an international arbitral award.*

Plan.

1. The concept and composition of the arbitral tribunal.
2. Arbitration agreement, the procedure for its conclusion and legal consequences.
3. The concept and decision of the arbitral tribunal and peculiarities of its enforcement.
4. International commercial arbitration concept and competence.
5. Analysis of sources regulating the enforcement of foreign international commercial arbitration awards.

Additional questions for discussion.

1. Form and procedure for making an arbitral award.
2. Stages of international commercial arbitration proceedings.
3. Grounds for setting aside an arbitral award.
4. Court proceedings on challenging an arbitral award.
5. Current issues of enforcement of arbitral awards.

Topics of abstracts

1. Overview of the grounds for refusal to enforce foreign arbitral awards.
2. Current trends in the development of international commercial arbitration.

Practical tasks

1. Provide a legal analysis of the regulation of arbitration agreements by the Geneva Conventions of 1923 and 1927.
2. Prepare an application for setting aside an international commercial arbitration award.

Literature:

1. Tsirat H.A. Mizhnarodnyi komertsiiinyi arbitrazh: navch.posib./ H.A. Tsirat.K.: Alerta, 2019. 410 s.
2. Chuchalina K.V.Spory z Derzhavnymy orhanamy: zrazky protsesualnykh dokumentiv ta porady praktyky: praktychnyi posibnyk. Kyiv: VD «Dakor», 2022. 302 s.
3. Bryntsev O.V.Pravova sutnist ekonomichnykh sporiv ta sposoby yikh vyrishennia: monohrafiia. Kharkiv: Pravo, 2005. 304 s.
4. Alternatyvne vyrishennia sporiv: pidruchnyk./pid.zah. red..Iu.D.Prytyka. Kyiv, VD. «Dakor», 2021 s.436
5. Alternatyvne vyrishennia tsyvilno-pravovykh sporiv / pid. zah. Red.. N.Iu.Holubieva. Kyiv: Feniks, 2021. 344s
6. Alternatyvni sposoby vyrishennia tsyvilnykh sporiv za zakonodavstvom Ukrainy : navchalnyi posibnyk / Verba-Sydor O. B., Vorobel U. B., Hrabar N. M., Dutko A. O., Yurkevych Yu. M.; za red. O. B. Verby-Sydor. Lviv : Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2021. 416 s
7. Administratyvne pravo : navchalnyi posibnyk. dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity /Iu. P. Bytiak, V.M. Harashchuk, V. V. Zui ta in. Kharkiv: Pravo, 2021. 196 s.
8. Svitlychnyi O.P.Hospodarskyi protses: pidruchnyk. Kyiv.: NUBiP Ukrainy, 2018. 342 s.
9. Melekh L.V. Hospodarskyi protses Ukrainy: pidruchnyk. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2021. 316 s.
10. Hospodarske protsesualne pravo Ukrainy: Pidruchnyk / O.P.Podtserkovnyi, O.O. Kvasnitska, T.V. Stepanova ta in.; za red. O.P.Podtserkovnoho, M. Yu. Kartuzova. Kharkiv: Odissei, 2012. 400 s.
11. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku №436-IV (chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 01.01.2020, pidstava – 123-IKh) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
12. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 6 lystopada 1991 roku 1798-XII (chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 13.02.2020, pidstava – 440-IKh) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
13. Turkanova V. Efektyvne vrehuliuvannia sporu: osnovni pidkhody do vyznachennia u sviti. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Yurydychni nauky. 2020. № 3. S. 60–64
14. Alternatyvni sposoby vyrishennia tsyvilnykh sporiv : materialy kruhloho stolu (Odesa, 29 bereznia 2021 r.) / za zah. red. d.iu.n., profesora N. Yu. Holubievoi ; NU «Odeska yurydychna akademiia». Odesa : Feniks, 2021. 96 s. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491>

15. Podtserkovnyi O. Do problemy prymyrennia storin u hospodarskomu protsesi/ Ukrainske komertsiiine pravo № 11, 2011 s.20-26 URL: <http://PODTSERKOVNYI%20Do%20problemu%20prumuren%20storin%202011.pf>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема: «Розгляд справи в третейському суді»

Мета заняття: сформуванню уявлення про поняття арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів, з'ясувати поняття третейський суд та міжнародний комерційний арбітраж, розглянути принципи правового регулювання та функціонування внутрішнього та міжнародного арбітражу, висвітлити поняття арбітражної угоди її ознаки та умови, процедуру розгляду спорів, поняття арбітражного рішення, форму та порядок ухвалення рішення, визначити інститут оспорювання арбітражного рішення та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів.

Основні поняття: міжнародний комерційний арбітраж, третейський суд, третейська угода, міжнародне арбітражне рішення, повноваження третейського суду, повноваження міжнародного комерційного арбітражу, арбітражний розгляд, підстави для відмови у виконанні рішень, оспорювання арбітражного рішення, виконання рішення міжнародного арбітражу.

План

1. Поняття та формування складу третейського суду.
2. Третейська угода, порядок укладання та правові наслідки.
3. Поняття та рішення третейського суду та особливості його виконання.
4. Міжнародний комерційний арбітраж поняття та компетенція.
5. Аналіз джерел які регулюють виконання рішень іноземних міжнародних комерційних арбітражів.

Додаткові питання для обговорення.

1. Форма і порядок ухвалення арбітражного рішення.
2. Стадії розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем.
3. Підстави скасування арбітражного рішення.
4. Судовий розгляд справ про оскарження арбітражного рішення.
5. Актуальні проблеми виконання рішень прийнятих третейським судом.

Теми рефератів

1. Огляд підстав для відмови в виконанні іноземних арбітражних рішень.
2. Сучасні тенденції розвитку міжнародного комерційного арбітражу.

Практичні завдання

- 1.Зробить правовий аналіз регулювання арбітражних угод Женевськими конвенціями 1923 та 1927 року.
2. Скласти заяву про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Література:

1. Цірат Г.А. Міжнародний комерційний арбітраж: навч.посіб./ Г.А. Цірат.К.: Алерта, 2019. 410 с.
2. Чучаліна К.В.Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В.Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під.заг. ред..Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Світличний О.П.Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
9. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
10. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одиссей, 2012. 400 с.
11. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
12. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року 1798-ХІІ (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

13. Турканова В. Ефективне врегулювання спору: основні підходи до визначення у світі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2020. № 3. С. 60–64
14. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 96 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491>
15. Подцерковний О. До проблеми примирення сторін у господарському процесі/ Українське комерційне право № 11, 2011 с.20-26 URL: <http://PODTSERKOVNYI%20Do%20problemu%20prumuren%20storin%202011.pdf>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9

Тема: «Особливості досудового врегулювання цивільних спорів»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про врегулювання спірних та конфліктних правовідносин у приватному праві, розглянути поняття, зміст та структуру спірних правовідносин у цивільному праві й їх особливості, провести правову характеристику сторін та учасників спірних правовідносин у цивільному праві, шляхи реалізації врегулювання спірних правовідносин у приватноправовому спорі.

Основні поняття: спірні правовідносини, шляхи врегулювання спірних правовідносин, зміст спірних правовідносин у цивільному праві, приватноправовий спір, приватноправовий конфлікт, сторони спірних правовідносин у цивільному праві, юридичні права, юридичні обов'язки, горизонтальні відносини у врегулюванні спірних правовідносин у цивільному праві, договірні правовідносини у врегулюванні спірних правовідносин.

План

1. Поняття та основні риси спірних правовідносин у цивільному праві.
2. Компетенція сторін та учасників з врегулювання спірних правовідносин у цивільному праві.
3. Особливості механізмів врегулювання спірних правовідносин.
4. Аналіз міжнародного законодавства з врегулювання спірних правовідносин у цивільному праві.
5. Особливості досудового врегулювання спорів, де один учасник є неповнолітнім

особа.

Додаткові питання для обговорення.

1. Правовий аспект врегулювання спірних правовідносин у цивільному праві.
2. Поняття і основні риси спірних правовідносин у цивільному процесі.
3. Джерела які регулюють відносини з врегулювання спірних відносин у цивільному процесі.
4. Правова характеристика сторін та інших учасників спірних цивільних правовідносин.
5. Процесуальні особливості врегулювання спірних правовідносин які регулюються цивільним законодавством.

Теми рефератів

1. Історичний аспект врегулювання спірних правовідносин у цивільному праві.
2. Особливості досудового врегулюванні спорів у цивільному процесі.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють вирішення спірних правовідносин у цивільному праві.
2. Скласти скаргу на дії працівника ЦНАП відносно відмовлення о прийнятті документів на заміну паспорта громадянина України.

Література:

1. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
2. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
3. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубева. Київ: Фенікс, 2021. 344с
4. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
5. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
6. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за

- ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.
7. Святун О.В. Вирішення спорів в праві ЄС: конспект лекцій. Київ: Інститут міжнародних відносин, 2020. 124 с.
  8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX, 198-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
  9. Цивільний процесуальний кодекс України: від 18.03.2004 року № № 1618-IV(чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2689-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
  10. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
  11. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року 1798-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
  12. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 96 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 10

Тема: «Особливості досудового врегулювання господарських спорів»

Мета заняття: сформулювати уявлення про спори з ведення господарської діяльності, з'ясувати зміст даних правовідносин зв'язок економічних спорів з господарськими спорами, визначити поняття економіко-правовий спір та конфлікт економічних інтересів, висвітлити актуальність щодо ефективності розв'язання економічних спорів, конфліктів та захисту інтересів, проаналізувати прогалини джерел які будуть використовуватися при врегулюванні економічних спорів.

Основні поняття: господарський спір, економіко-правовий спір, конфлікт економічних інтересів, антагоністична концепція, моністична концепція та дуалістична концепція, суперечність, структурно-логічні елементи спору, структура правового конфлікту, спір про право, перешкода в здійсненні права, приватне право, публічне право, вирішення та врегулювання господарського спору.

План

1. Поняття та основні риси спірних правовідносин у господарському праві.
2. Компетенція сторін та учасників з врегулювання спірних правовідносин у господарському праві.
3. Особливості механізмів врегулювання спірних правовідносин.
4. Аналіз міжнародного законодавства з врегулювання спірних правовідносин у господарській діяльності.
5. Особливості досудового врегулювання спорів, де один учасник є державне або комунальне підприємство.

Додаткові питання для обговорення.

1. Історичний аспект врегулювання спорів у господарській діяльності.
2. Поняття та основні ознаки спірних правовідносин у господарському праві.
3. Джерела які регулюють спірні правовідносини між суб'єктами господарювання та державними органами.
4. Правова характеристика сторін та учасників господарських спорів.
5. Актуальні питання врегулювання спорів у господарській діяльності у теперішньому часі.

Теми рефератів

1. Досудове врегулювання спору за участі судді між суб'єктами господарювання.
2. Міжнародний досвід з досудового врегулювання спірних правовідносин з господарського права.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють відносини з вирішення спірних питань між суб'єктами господарювання.
2. Скласти протокол розбіжностей при укладанні договору на виконання робіт за державним замовленням.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Балюк І.А. Досудове врегулювання господарського спору: обов'язок чи право. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ 2018. №2 (16) С.180

4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під.заг. ред..Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
7. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
8. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одіссея, 2012. 400 с
9. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.
10. Святун О.В. Вирішення спорів в праві ЄС: конспект лекцій. Київ: Інститут міжнародних відносин, 2020. 124 с.
11. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред.В. І. Муравйова. кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. Київ. : Ін Юре, 2015. 312 с.
12. Шабанов Р.,Ждан М., Досудове врегулювання господарських спорів: співвідношення норм матеріального та процесуального права. Підприємництво, господарство і право. 2/2018 С.67
13. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
14. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року 1798-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
15. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX, 198-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
16. Цивільний процесуальний кодекс України: від 18.03.2004 року № № 1618-IV(чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2689-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 11

Тема: «Особливості досудового врегулювання адміністративних спорів»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про врегулювання спірних правовідносин у адміністративному праві, розглянути зміст та структуру спірних правовідносин у адміністративному праві та їх особливості, шляхи врегулювання спірних правовідносин у публічно-правовому спорі, зазначити сторони та учасників адміністративного досудового спору і аналіз міжнародного законодавства з досудового врегулювання адміністративних спорів.

***Основні поняття:** спірні правовідносини, форми врегулювання спірних правовідносин у адміністративному праві, зміст спірних правовідносин, публічно-правовий спір, приватноправовий спір, адміністративно-правові відносини, юридичні права, юридичні обов'язки, вертикальні відносини у адміністративному спорі, горизонтальні відносини у адміністративному спорі.*

План

1. Поняття та основні риси спірних правовідносин у адміністративному праві.
2. Компетенція сторін та учасників з врегулювання спірних адміністративних правовідносин.
3. Особливості механізмів врегулювання спірних правовідносин.
4. Підстави для скасування рішень державних органів.
5. Міжнародний досвід з досудового врегулювання спірних правовідносин з адміністративного права.

Додаткові питання для обговорення.

1. Поняття та основні ознаки спірних правовідносин у адміністративному законодавстві.
2. Джерела які регулюють спірні правовідносини між державними органами та юридичними та фізичними особами.
3. Правова характеристика сторін та учасників з врегулювання спору у адміністративному праві..
4. Механізми врегулювання адміністративних спірних та конфліктних правовідносин.
5. Врегулювання спору за участі судді у адміністративному судочинстві.

Теми рефератів

1. Історія врегулювання спірних правовідносин у адміністративному праві.
2. Компетенція сторін та учасників при досудовому врегулюванні спорів.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють вирішення спірних правовідносин у адміністративному праві.
2. Скласти скаргу на незаконні дії працівника ДСНС при обстеженні нежитлового приміщення, необхідні данні додайте самостійно.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під заг. ред. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с
10. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
11. Адміністративний процес України : підручник / за заг.ред. Д. І. Йосифовича. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.

12. Голобородько Д.В.Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів) : навчальний посібник . Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 314 с.
13. Берліт А.Ю. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав: монографія: Серія : нові грані адміністративного права України. Київ: ВД «Гельветика», 2021. 156 с.
14. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року №2747-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 08.02.2020, підстава – 460-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-X (чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2685-IX) URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
16. Скочиляс-Павлів О.В. Публічно-правовий спір як предмет розгляду в адміністративних судах./ Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.:Юриспруденція.2014 № 9-2 том 1 С.123-126. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9-2/part_1/35.pdf

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 12

Тема: «Особливості досудового врегулювання податкових спорів»

Мета заняття: сформуванню уявлення про податкові спори, з'ясувати зміст даних правовідносин та їх зв'язок з економічними та господарськими спорами, визначити поняття економіко-правовий спір та конфлікт економічних інтересів, висвітлити актуальність щодо ефективності розв'язання спорів, конфліктів та захисту інтересів порушених державними податковими органами, проаналізувати прогалини законодавства з врегулювання спірних правовідносин з державними податковими органами, розглянемо механізми які будуть використовуватися при врегулюванні податкових спорів.

Основні поняття: контролюючий орган, органи оскарження податкових рішень, податковий спір, економіко-правовий спір, конфлікт економічних інтересів, податкове повідомлення рішення, скарга на скасування податкового повідомлення рішення , вертикальні відносини у податковому спорі, суперечність, апеляційна скарга на рішення податкового органу, правовий статус учасників податкового спору, позасудове вирішення податкового спору, податкова медіація.

План

1. Поняття та основні риси спірних правовідносин у податковому законодавстві.
2. Компетенція сторін та учасників з врегулювання спірних податкових правовідносин.
3. Механізм врегулювання спірних правовідносин.
4. Підстави для скасування рішень податкових органів.
5. Міжнародний досвід з досудового врегулювання податкових спорів.

Додаткові питання для обговорення.

1. Особливості спірних правовідносини у податковому праві ЄС.
2. Джерела які регулюють спірні правовідносини між податковими органами та юридичними та фізичними особами.
3. Правова характеристика сторін та учасників врегулювання податкових спірних правовідносин.
4. Медіація як механізм врегулювання податкових спірних та конфліктних правовідносин.
5. Особливості врегулювання спорів с податковими органами за допомогою інформаційних технологій.

Теми рефератів

1. Особливості оскарження дії державних податкових органів.
2. Аналіз рішень досудового врегулювання спорів платників податків з податковими органами.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють вирішення спірних правовідносин у податкових питаннях.
2. Складіть скаргу на неправомірні дії працівника ДПС при проведенні непланової перевірки діяльності суб'єкта господарювання.

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бондаренко О.М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади. Дис.. на здоб... д.ю.н спец.12.00.07. Київ 2020. С.293
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред..Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436

5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Пряміцин К. Удосконалення правового забезпечення досудового врегулювання податкових спорів.//Підприємництво, господарство і право. 2017 № 5 С. 120
9. Пархоменко-Цироциянц С.В. Податкові спори:причини виникнення та проблеми вирішення//Прикарпатський юридичний вісник.2016 Вип.1 С.179
10. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с
11. Світличний О.П. Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
12. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
13. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одіссей, 2012. 400 с.
14. Святун О.В. Вирішення спорів в праві ЄС: конспект лекцій. Київ: Інститут міжнародних відносин, 2020. 124 с.
15. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред.В. І. Муравйова. кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович, О. М. Лисенко, О. В. Святун. Київ. : Ін Юре, 2015. 312 с.
16. Щербакова О. Ю. Предмет доказування в податкових спорах :автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 13

Тема: «Спори та конфлікти у міжнародній торгівлі»

Мета заняття: сформулювати у студентів уявлення про конфліктні та спірні правовідносини у міжнародній торгівлі, зазначити особливості врегулювання спірних правовідносин у міжнародній торгівлі, розглянути зміст та структуру спірних правовідносин у міжнародному торговому праві та їх особливості,

шляхи врегулювання спірних правовідносин у публічно-правового та приватноправового характеру, зазначити сторони та учасників досудового врегулювання спору з міжнародної торгівлі та провести аналіз міжнародного законодавства з досудового врегулювання міжнародних спорів у торговому праві.

Основні поняття: спірні правовідносини, форми врегулювання спірних правовідносин у міжнародно-торговому праві, Світова організація торгівлі, публічно-правовий спір, приватноправовий спір, юридичні права, юридичні обов'язки, вертикальні відносини у врегулюванні суперечок у рамках СОТ, горизонтальні відносини у врегулюванні суперечок у рамках СОТ.

План

1. Поняття та основні риси спірних правовідносин при міжнародній торгівлі.
2. Сторони та учасники у врегулюванні спірних правовідносин з міжнародній торгівлі
3. Основні етапи врегулювання конфліктів у СОТ.
4. Врегулювання конфліктів відповідно до міжнародних угод учасником яких є Україна.
5. Держава в рамках міжнародних механізмів врегулювання торговельних Конфліктів.

Додаткові питання для обговорення.

1. Поняття та значення конфліктних та спірних відносин у міжнародній торгівлі.
2. Джерела які регулюють відносини з міжнародній торгівлі.
3. Правова характеристика сторін та учасників спірних правовідносин у міжнародній торгівлі.
4. Мета, основні риси та функції механізму врегулювання суперечок у СОТ.
5. Огляд механізму врегулювання суперечок СОТ в рамках національного законодавства.

Теми рефератів

1. Правова характеристика вирішення торговельних конфліктів у досудовому порядку.
2. Історичний розвиток та необхідність механізму врегулювання суперечок у міжнародній торгівлі.

Практичні завдання

1. Зробіть добірку нормативно-правових актів, що регулюють вирішення спірних правовідносин у торговому праві.
2. Складіть претензію на контрагента якій надав неякісний товар (або надав неякісну послугу) у заключному договорі передбачено що суперечка між сторонами вирішуються у досудовому порядку, необхідні данні доповніть самостійно.

Література:

1. Козирева В.П. Правовий механізм регулювання міжнародного комерційного арбітражу: конспект лекцій за спеціальністю 081 «Право». 70 с. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/33160/4/06_%D0%9F%D0%9C%D0%A0%20%D0%9C%D0%9A%D0%90_%D0%9A%D0%9B.doc.
2. Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів: міжнародний документ від 14.06.1974р. Набрання чинності для України міжнародного договору від 01.04.1994, підстава - v4073321-07/ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_002#Text
3. Дуда щодо суперечки навколо зерна: "Україна має пам'ятати, що отримує допомогу від Польщі". 19.09.2023
4. Юрченко , О., & Никонюк, К. (2024). Торговельні конфлікти та способи їх врегулювання в системі міжнародних комунікаційних зв'язків. Економіка та суспільство, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-59>
5. Яценко О. М., Ускова Д. С. Сучасні детермінанти та форми міжнародних торговельних суперечок. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Випуск 28, частина 2. С. 173–176.
6. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
7. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Н 23 Міжнародне судочинство : навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро : ДДУВС, 2022. 304 с.
8. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
9. Модернізація Світової організації торгівлі під впливом глобальних викликів : аналіт. доп. / І. Веремій, Н. Гавриленко, І. Ус, Г. Широкий ; за заг. ред. М. Паламарчука, Р. Юлдашева. Київ : НІСД, 2022. 51 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-09/analitichna-dopovid_sot_gotove.pdf.
10. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с

11. Бабець І.Г., Полякова Ю.В., Мокій О.А. Міжнародний менеджмент інноваційної діяльності: підручник / [Ю.В. Полякова, О.А. Мокій та ін.] / за заг. ред. І.Г. Бабець, А.І. Мокія. – Запоріжжя: Кругозір, 2016 – 496 с. ISBN 978-617-7353-13-2. Науменко Н.С. – С. 202-220; 300-305.
12. Гордєєва Т. Мжнродні торговельні суперечки у сучасній регулятивній парадигмі. Міжнародна економічна політика . 2013. № 2 (19) С.101-125
13. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
14. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одиссей, 2012. 400 с
15. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія/ Т. М. Циганкова, А. О. Олефір, О. В. Фурсова та ін.; Мін-во освіти і науки України, Київський нац. економічний ун-т ім. В. Гетьмана . — 2-ге вид., без змін. — К.: КНЕУ, 2006. — 660 с

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 14

Тема: «Міжнародний інвестиційний спір та його правове врегулювання»

Мета заняття: встановити правову природу міжнародних інвестиційних спорів, зазначити джерела які регулюють відносини з врегулювання міжнародних інвестиційних конфліктів, проаналізуємо принципи врегулювання міжнародних інвестиційних спорів та форми врегулювання інвестиційних спорів, розберемо компетенцію та повноваження Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів, права та обов'язки членів Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів, зміст рішень Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів.

Основні поняття: *інвестиційний конфлікт, інвестиційна суперечка, Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів, уряди держав реципієнти, міжнародні інвестори, форми врегулювання суперечок примирення та арбітраж, двостороння інвестиційна угода, ратифікація договору міжнародна організація, Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами, умов для примирення й урегулювання суперечок у міжнародній торгівлі.*

План

1. Правовий аналіз конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.
2. Підстави виникнення інвестиційних спорів та їх правова характеристика.
3. Альтернативні механізми розгляду інвестиційних спорів.
4. Міжнародний інвестиційний договір та його роль при врегулюванні спорів.
5. Роль інвестиційного арбітражу при врегулюванні інвестиційних спорів.

Додаткові питання для обговорення.

1. Історія вирішення суперечок між інвестором і державою-реципієнтом.
2. Компетенція Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів.
3. Організаційна структура Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів.
4. Принципи розгляду міжнародних інвестиційних суперечок.
5. Права та обов'язки членів Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів.

Теми рефератів

1. Процес розгляду інвестиційних суперечок Міжнародним центром з врегулювання інвестиційних спорів.
2. Історія Конвенції ICSID, документи щодо походження та формулювання Конвенції про врегулювання інвестиційних суперечок між державами та громадянами інших держав.

Практичні завдання

1. Зробіть добірку нормативно-правових актів, що регулюють вирішення спірних правовідносин у міжнародних інвестиційних питаннях.
2. Складіть претензію від страхувальника майна до страхової компанії про відшкодування шкоди за страховим випадком, необхідні данні доповніть самостійно.

Література:

1. Інвестиційне право : навч. посіб. у схемах і табл. / Л. В. Крупа. – Харків : Право, 2021. – 58 с.
2. Бондар К.П. Особливості правової природи арбітражних механізмів міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ІКСІД) .дис.на здоб... к.ю.н. спец.12.00.11.,К.2016. с.213
3. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародне судочинство : навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро : ДДУВС, 2022. 304 с.

4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під.заг. ред..Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред.. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Хрімлі О. Г. Захист прав інвесторів у сфері господарювання: теоретико-правовий аспект / НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. – Київ: Юрінком Інтер, 2016 – 320 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Святун О.В. Вирішення спорів в праві ЄС: конспект лекцій. Київ: Інститут міжнародних відносин, 2020. 124 с.
10. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред.В. І. Муравйова. кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович,О. М. Лисенко, О. В. Святун. Київ. : Ін Юре, 2015. 312 с.
11. Бортник Н.П. Галаз Ю.А. Правовий конфлікт як підстава виникнення публічно- правового спору в адміністративному судочинстві. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 29/2021. С.267-272 URL: file:///C:/Users/user/Downloads/456-Article%20Text-859-1-10-20211216.pdf
12. Бондар К. П. Особливості правової природи арбітражних механізмів Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ІКСІД): дис.... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 213 с.

3. СТРУКТУРА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

- 1) Опитування студентів згідно запропонованим питанням.
- 2) Презентації схем та таблиць з практичних завдань.
- 3) Реферативні виступи.
- 4) Обговорення студентами проблемних питань які виникли, при виконанні практичних завдань.
- 5) Експрес-опитування або тестування.
- 6) Аналіз роботи та оголошення оцінок.
- 7) Обговорення поточних проблем з адміністративного врегулювання спірних правовідносин в Україні щодо проблематики дисципліни.
- 8) Відповіді на запитання студентів та визначення завдання до самостійної роботи, та підготовці до наступного семінару.

ДОПОМІЖНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава 27-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року 1798-ХІІ (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року №2747-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 08.02.2020, підстава – 460-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 29.12.2019, підстава – 323-IX, 391-IX, 425-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX, 198-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: від 18.03.2004 року № № 1618-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2689-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-X (чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2685-IX) URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
9. Кодекс торговельного мореплавства України: від 23.05.1995 року № 176/95-ВР (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2022, підстава – 1089-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року // Відомості Верховної Ради України.-2015.-№40-41.-ст.379.
11. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII // Відомості Верховної Ради України.-2014.№13 ст.828,с.222
12. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України.-2011.№38 ст.1696,с.385
13. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-ХІІ // Відомості Верховної Ради України.-2015.- №2-3.- ст.12.

14. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР// Відомості Верховної Ради України.-1997.- №24.- ст.170
15. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. №2404-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 20.10.2019, підстава – 155-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
16. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 р. №1555-VII (чинний, поточна редакція – Редакція від 02.08.2018, підстава – 2481-VIII) URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>.
17. Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій: Закон України від 09.04.2004 року №1676-IV (чинний, поточна редакція – Прийняття від 09.04.2004) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1676-15>.
18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р.// Відомості Верховної Ради України.-2013.- № 27.- ст.282.
19. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року №959-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 07.02.2019, підстава – 2473-VIII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12?find=1&text=інвест++#n2>.
20. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року №1560-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 20.10.2019, підстава – 155-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
21. Про індустриальні парки: Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 20.12.2015, підстава – 818-VIII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>.
22. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 05.12.2012, підстава – [5460-VI](#)) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
23. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 5 липня 2012 року №5080-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 06.01.2018, підстава –2210-VIII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
24. Про концесію: Закон України від 03.10.2019 р. №155-IX (чинний, поточна редакція 01.01.2022, підстава - 1089-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20>.
25. Про міжнародний комерційний арбітраж Закон України від 24.02.1994 р. №4002-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 15.12.2021, підстава – 1875-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>.
26. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 12.04.2022, підстава – 1714-IX) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>.

27. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 22.06.1993 року №3322-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 19.04.2014, підстава – 1170-VII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3322-12>.

28. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. №848-VIII (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.10.2022, підстава – 2564-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#n2>.

29. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. №51/95-ВР (чинний, поточна редакція – Редакція від 16.10.2020, підстава – 124-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-вр#n2..>

30. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.04.2022, підстава – 2181-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>.

31. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII (чинний, поточна редакція – Прийняття від 28.02.2019) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2697-19>.

32. Про особливості передачі в оренду об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності: Закон України від 21.10.2010 року №2624-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 20.10.2019, підстава – 155-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2624-17>.

33. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001р. №2623-III (чинний, поточна редакція – Редакція від 08.06.2022, підстава - 2031-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#n2>.

34. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. №3038-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 27.10.2022, підстава – 2438-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.

35. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів господарювання, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження: Закон України від 17.02.2000 р. № 1457-III (чинний, поточна редакція – Редакція від 25.06.2016, підстава – 1390-VIII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>.

36. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технопарків: Закон України від 16.07.1999р. № 991-XIV (чинний, поточна редакція – Редакція від 05.12.2012, підстава – 5460-VI) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

37. Про страхування: Закон України від 07.03.1996р. №85/96-ВР (чинний, поточна редакція – Редакція від 03.08.2022, підстава – 2382-IX) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.

38. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004р. № 1961-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 17.08.2022, підстава – 2463-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>

39. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (чинний, поточна редакція – Редакція від 18.08.2022, підстава – [2461-IX](#)) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

40. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. №1701-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 15.12.2021, підстава – 1875-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>.

41. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 року №1039-XIV XIV (чинний, поточна редакція – Редакція від 15.01.2022, підстава – 2059-VII) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>.

42. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX (чинний, поточна редакція – редакція від 11.02.2022, підстава – 1953-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/723/97-вр>.

43. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 року №3480-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 19.11.2022, підстава 2529-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

44. Питання Національної інвестиційної ради: Указ Президента України від 12.03.2020 р. № 79/2020 (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.01.2022, підстава – [8/2022](#)) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79/2020#Text>

45. Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії: Указ Президента України від 19.10.1994 р. №55/94 (чинний, поточна редакція – Редакція від 15.03.2001, підстава – 2299-III) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/94>.

46. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07. 2019 р. № 526-р (чинний, поточна редакція – Прийнят від 10.07.2019) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-р#n55>.

47. Питання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.2019 р. № 838 (чинний, поточна редакція – Редакція від 24.12.2019, підстава – 1053-2019-п, 1072-2019-п) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-п>.

48. Про внесення змін до Порядку розгляду, схвалення і реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій та пропозицій щодо здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією таких проектів і виконанням зобов'язань сторін Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату: Постанова Кабінету Міністрів України

від 12.07.2022 р. № 779 (чинний, поточна редакція – Прийняття від 12.07.2022)
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/221-2008-п>.

49. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 р. №389 (чинний, поточна редакція – Прийняття від 02.02.2011) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-п>.

50. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 року №12 (поточна редакція – Редакція від 16.12.2015, підстава – v0002600-15) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12#п6>.

51. Про затвердження Класифікації інституційних секторів економіки України: Наказ Державної служби статистики України від 3 грудня 2014 року №378 (поточна редакція – Редакція від 25.02.2020, підстава - v0085832-20) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14>.

52. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату від 11 грудня 1997 року (чинний, поточна редакція – Редакція від 17.11.2006, підстава – 995_h96) URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_801.

53. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 25.08.1994 р.: Регламент Торгово-промислової палати України (поточна редакція – Редакція від 01.06.2007, підстава – v0018571-07) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_070.

54. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28 травня 1988 року (чинний, поточна редакція – Приєднання від 11.01.2006, підстава – 3301-IV) URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_263.

55. Паризька угода дата підписання 12.12.2015 р.(чинний, поточна редакція – Ратифікація від 14.07.2016, підстава – 1469-VIII, набрання чинності 04.11.2016) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161.

56. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату підписання 09.05.1992 р.(чинний, поточна редакція – Ратифікація від 29.10.1996, підстава – 435/96-ВР, набрання чинності 11.08.1997) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_044.

57. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014р. (поточна редакція- Редакція від 30.11.2015, підстава – v2980321-15) URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Література:

1. Петрінко В.С. Конфліктологія : курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці: навчальний посібник Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
2. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
3. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
4. Альтернативне вирішення спорів: підручник./під. заг. ред. Ю.Д.Притика. Київ, ВД. «Дакор», 2021 с.436
5. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів / під. заг. Ред. Н.Ю.Голубєва. Київ: Фенікс, 2021. 344с
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гарашук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Бородін І.Адміністративне право України: підручник.Київ: Правова Єдність, 2019. 547 с.
9. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с
10. Світличний О.П. Господарський процес: підручник. Київ.: НУБіП України, 2018. 342 с.
11. Мелех Л.В. Господарський процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 316 с.
12. Господарське процесуальне право України: Підручник / О.П.Подцерковний, О.О. Квасніцька, Т.В. Степанова та ін.; за ред. О.П.Подцерковного, М. Ю. Картузова. Харків: Одиссей, 2012. 400 с
13. Конфліктологія : навч. посіб. / Л. М. Герасіна, М. П. Требін, В. Д. Воднік та ін. Харків: Право, 2012. 128 с.
14. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
15. Адміністративний процес України : підручник / за заг.ред. Д. І. Йосифовича. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.
16. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.

17. Голобородько Д.В.Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів) : навчальний посібник . Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 314 с.
18. Берліт А.Ю. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав: монографія: Серія : нові грані адміністративного права України. Київ: ВД «Гельветика», 2021. 156 с.
19. Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвеев, С.П.Матвеева. Київ: Правова Єдність, 2018. 122 с.
20. Задихайло О.А. Адміністративне право України (Загальна частина): навч.посіб. вид. 3-тє, допов. Харків : Право, 2019. 314 с.
21. Пухтецька А. Європейський адміністративний простір . Київ: Юрид. думка, 2010. 139 с.
22. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / Ковалів М.В., М. Т. Гаврильців М.Т., Стахура І.Б. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 596 с.
23. Публічна влада та управління: принципи і механізм реалізації: моногр. / за заг. ред. Н. Р. Нижник. Чернівці: Тех-нодрук, 2008. 432 с.
24. Святун О.В. Вирішення спорів в праві ЄС: конспект лекцій. Київ: Інститут міжнародних відносин, 2020. 124 с.
25. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред.В. І. Муравйова. кн. перша : Інституційне право Європейського союзу / В. І. Муравйов, О. М. Шпакович,О. М. Лисенко, О. В. Святун. Київ. : Ін Юре, 2015. 312 с.
26. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р.Гаврилюк, І. Городиський та ін.за ред.Н. Крестовської, Л.Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
27. Практичне застосування медіації: практично-методичний посібник викладача. Київ, 2016. 110 с. URL : https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Curriculum_Mediation_print.pdf
28. Мазаракі Н.А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
29. Brown H., Marriot A. ADR: Principles and Practice. London: Sweet &Maxwell, 1999. 711 p.
30. Mediation and the Settlement of International Investment Disputes / eds. C. Titi, K. Fach Gómez. Oxford: Oxford University Press, 2019. 416 p.
31. Dolzer R., Schreuer C. Principles of International Investment Law. Oxford: Oxford University Press, 2012. 456 p.

32. Любашенко В. І. Міжнародне інвестиційне право: навчально-методичний посібник / В. І. Любашенко, К. В. Громовенко. Одеса: Фенікс, 2018. 125 с.
33. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Харків: Право, 2011. 136 с.
34. Інвестиційне право : навч. посіб. у схемах і табл. / Л. В. Крупа. – Харків : Право, 2021. – 58 с.
35. Бондар К.П. Особливості правової природи арбітражних механізмів міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ІКСІД) .дис.на здоб... к.ю.н. спец.12.00.11.,К.2016. с.213
36. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародне судочинство : навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро : ДДУВС, 2022. 304 с.

Статті та наукові видання

1. Івчук С.В.Окремі види неконфліктних проваджень в адміністративному процесі Науковий вісник ЛьДУВС. Сер. Юридична. 2011. № 3. С. 111 – 117.
2. Хасаншін А.Особливості класифікації правових спорів URL: https://shhttps://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/Konfliktologiy_2012.pdf
3. Гаврильців М.,Луцянова Г.,Поняття та юридична природа спорів, що розглядаються в порядку адміністративного судочинства. Підприємництво, господарство і право.2019 №5. С.136-141. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/5/25.pdf>
4. Подцерковний О. До проблеми примирення сторін у господарському процесі/ Українське комерційне право № 11, 2011 с.20-26 URL: <http://PODTSERKOVNYI%20Do%20problemu%20prumuren%20storin%202011.pdf>
5. Гопанок І.В. Поняття та характерні ознаки врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 2(23) Том 5 , частина 2,2018 С.18-21
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 96 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491>
7. Турканова В. Ефективне врегулювання спору: основні підходи до визначення у світі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2020. № 3. С. 60–64
8. Клімова Г. Юридичний конфлікт : причини і сутність. Вісник Академії правових наук. 2002. № 1. С. 99–105.

9. Черняхів І.Е. Вплив концепції публічного адміністрування на визначення сутності публічно-правового спору у сфері державно-службових відносин./Право та державне управління 2019р.№ 2(35) том 2 с.76-85 URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/13.pdf
10. Бортник Н.П. Галаз Ю.А..Правовий конфлікт як підстава виникнення публічно- правового спору в адміністративному судочинстві. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 29/2021. С.267-272 URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/456-Article%20Text-859-1-10-20211216.pdf>
11. Дутко А.Нагірняк О. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів.Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки» Т.?, №1, 2020. С.148-152.
12. Бондар К. П. Особливості правової природи арбітражних механізмів Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів (ІКСІД): дис.... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 213 с.
13. Salacuse J. BIT by BIT: The Growth of Bilateral Investment Treaties and Their Impact on Foreign Investment in Developing Countries. *The International Lawyer*. 1990. Vol. 24, No. 3. P. 655-675.
14. Miles W. International Arbitrator Appointment. *Dispute Resolution Journal*.2002. Vol. 57, No. 3. P. 36-42.
15. Carlson M., Childress P. Bifurcation in Investment Treaty Arbitration. *The Investment Treaty Arbitration Review (Fourth Edition)* / eds. B. Legon. London: Law Business Research, 2019. P. 48-58.
16. Кривецька О. В. Інституційна реформа системи міжнародного інвестиційного арбітражу: відповідність праву ЄС. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 10 (23). С. 92-98
17. Хрімлі О. Примирні процедури як форма захисту прав інвесторів у сфері господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 100-104.
18. Wick D. M. The Counter-Productivity of ICSID Denunciation and Proposals for Change. *Journal of International Business and Law*. 2012. Vol. 11, Issue 2, Article 2. P. 239-292.
19. Report of Working Group III (Investor-State Dispute Settlement Reform) on the work of its thirty-eighth session (Vienna, 14–18 October 2019). URL: <https://undocs.org/en/A/CN.9/1004> (Last accessed: 10.05.2020)
20. Hirsch M. Explaining Compliance and Non-Compliance with ICSID Awards: The Argentine Case Study and a Multiple Theoretical Approach. *Journal of International Economic Law*. 2016. Vol. 19, Issue 3. P. 681–706.
21. Kuipers J. A. Too Big to Nail: How Investor-State Arbitration Lacks an Appropriate Execution Mechanism for the Largest Awards. *Boston College International & Comparative Law Review*. Vol. 39, Issue 2. P. 417-451.

22. Bondar K. Allocation of costs in investor-State and commercial arbitration: towards a harmonized approach. *ArbIntl*.2016. Vol. 32, No. 1. P. 45-58.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний портал Верховної Ради України: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
2. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля: <http://filelibsnu.at.ua>.
3. Офіційний сайт наукового збірника «Актуальні проблеми права: теорія і практика»: <http://app.snu.edu.ua/index.php/actual-law/about>.
4. Електронна бібліотека: <http://www.info-library.com.ua/>.
5. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>.
6. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка www.library.univ.kiev.ua.
7. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>.
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>.
9. Національна бібліотека Франції <http://www.bnf.fr/>.
10. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>.
11. Німецькі бібліотеки <http://www.ddb.de/>.
12. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>.
13. Центр європейського і порівняльного права <http://www.ecle.gov.ua/>.
14. Центр розвитку українського законодавства <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>.
15. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля: <http://moodle.snu.edu.ua/>.

Офіційні веб-сторінки державних органів України

1. Президент України - www.president.gov.ua
2. Законодавча влада
  - 2.1. Верховна Рада України - www.rada.gov.ua
  - 2.2. Уповноважений Верховної Ради з прав людини - www.ombudsman.kiev.ua
3. Виконавча влада
  - 3.1. Кабінет Міністрів України - www.kmu.gov.ua
  - 3.2. Міністерство юстиції - www.minjust.gov.ua
4. Судова влада
  - 4.1. Конституційний Суд України - www.ccu.gov.ua/
5. Інші державні органи
  - 5.1. Офіс Генерального Прокурора - www.gp.gov.ua
  - 5.2. Служба Безпеки України - www.ssu.gov.ua
  - 5.3. Рада Національної Безпеки та Оборони України - www.rnbo.gov.ua
  - 5.4. Центральна виборча комісія - www.cvk.gov.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання семінарських завдань з дисципліни
«Адміністративне врегулювання спорів»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»,
денної та заочної форми навчання
освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

(Електронне видання)

Укладачі:

ГРИЦЕНКО Григорій Миколайович
ТАТАРЕНКО Галина Вікторівна
ЖОЛУДСЬКА Вікторія Ігорівна

Редактор

Техн. редактор О.В. Маслош

Оригінал-макет О.В. Маслош

Підписано до друку _____

Формат 60x84^{1/16}. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. №. Облік. вид. арк. _____.

Тираж ___ екз. Вид. № _____. Замов. № _____. Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: вул. Іоанна Павла II, 17

Тел.+38(050)218 04 78, факс (06452) 4 03 42

e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com